

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκπαίδευση είναι ένας από τους σημαντικότερους κοινωνικούς θεσμούς και κατέχει νευραλγικό ρόλο στην σύγχρονη κοινωνία. Η εκπαίδευση, κατά συνέπεια, δεν είναι δυνατόν να αποκοπεί από το σύνολο των διεργασιών που λαμβάνουν χώρα εντός του κοινωνικού ιστού. Οι διαπιστώσεις των κοινωνικών θεωριών είναι απαραίτητη να επεκταθούν και να εστιάσουν στις λειτουργίες, στους στόχους και στη θέση της εκπαίδευσης για την συνύπαρξη των κοινωνικών μελών και την εξέλιξη της κοινωνίας.

Οι περισσότερες από αυτές τις κοινωνικές λειτουργίες δεν μπορούν με τη σειρά τους να θεωρηθούν ανεξάρτητες από το θεσμό της εκπαίδευσης και από τις διαδικασίες μάθησης καθώς τα κοινωνικά φαινόμενα επιδρούν σημαντικά και καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την εκπαίδευση και κατ' επέκταση την μάθηση, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια δυναμική και αμφίδρομη σχέση μεταξύ κοινωνίας και εκπαίδευσης (Blackledge & Hunt, 1994).

Η αμφίδρομη αυτή σχέση είναι ιδιαίτερα σημαντική σε θέματα που αφορούν το Περιβάλλον και την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Μανωλάς, 2017). Στη σύγχρονη εκπαίδευση, για να επιτευχθεί πρόοδος στην εκπαίδευση των στόχων της Αειφορίας, θα πρέπει όμως να υπάρχει εστίαση όχι μόνο στη γνώση, αλλά και στις δεξιότητες, στις αξίες, στις ιδιαίτερες συνθήκες και στα ήθη κάθε κοινωνίας

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην παρούσα έρευνα διερευνάται η άποψη μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τις διαστάσεις της Αειφόρου Ανάπτυξης. Οι μαθητές στο σύγχρονο σχολείο αποκτούν ενεργό ρόλο συμμετέχοντες στη διδασκαλία ενώ ταυτόχρονα επιδιώκεται να αναπτύξουν πολλαπλές δεξιότητες οι οποίες δεν περιορίζονται στο γνωστικό τομέα. Κατά συνέπεια η διερεύνηση των απόψεων τους (και μάλιστα για ένα σημαντικό ζητούμενο της σκοποθεσίας των προγραμμάτων σπουδών των Φυσικών και όχι μόνο Επιστημών) αποτελεί ιδιαίτερα χρήσιμο στοιχείο στην οργάνωση της διδασκαλίας του εκπαιδευτικού καθώς και στην αποτελεσματικότερη διαμόρφωση του σχεδιασμού σε λειτουργικό αλλά και στρατηγικό επίπεδο εκπαιδευτικής πολιτικής.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στα πλαίσια επίτευξης του σκοπού της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των ερωτηματολογίων ενώ για τη μέτρηση των στάσεων των μαθητών αξιοποιήθηκε η κλίμακα Likert. Η εφαρμογή της έρευνας έγινε κατά τα σχολικά έτη 2020-21 και 2021-22 σε δείγμα 194 μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της εκπαιδευτικής βαθμίδας του Γυμνασίου στην περιοχή των Κυκλάδων. Οι ερωτήσεις αφορούσαν κατά κύριο λόγο την άποψη του δείγματος σχετικά με σημαντικές υποδιαστάσεις της Αειφόρου Ανάπτυξης ενώ ένα από τα παράλληλα ζητούμενα ήταν και η διερεύνηση των τρόπων μέσω των οποίων οι μαθητές λαμβάνουν πληροφορία και συμμετέχουν σε συζητήσεις που αφορούν το Περιβάλλον.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τα πιο συνηθισμένα μοντέλα περιγραφής της βιωσιμότητας περιλαμβάνουν ένα τριπλό υπόβαθρο που περιλαμβάνει τη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος, τη βιωσιμότητα της οικονομίας αλλά και τον σεβασμό των πολιτιστικών, φυλετικών, εθνοτικών και άλλων ετεροτήτων (Klarin, 2018). Η ισορροπία μεταξύ αυτών των διαστάσεων είναι απαραίτητη ώστε να μπορεί να καταστεί πλήρως εφικτή η Αειφόρος Ανάπτυξη.

Η εξέταση των αποτελεσμάτων οδηγεί στο συμπέρασμα πως οι μαθητές αντιλαμβάνονται αρκετές από τις πραγματικές διαστάσεις που συνθέτουν και διαμορφώνουν την έννοια και το περιεχόμενο της Αειφόρου Ανάπτυξης. Παρόλα αυτά δεν αποδίδουν στις σχετικές διαστάσεις την ίδια βαρύτητα, υποτιμώντας αρκετά την κοινωνική διάσταση. Το εύρημα αυτό είναι συμβατό με τα ευρήματα αντίστοιχων ερευνών (Burmeister & Eilks, 2013) που αφορούν δείγματα μαθητών αλλά και φοιτητών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ως προς τα θέματα πληροφόρησης, οι μαθητές αξιοποιούν σε μεγάλο βαθμό το διαδίκτυο στα πλαίσια αναζήτησης πληροφοριών για θέματα που αφορούν το περιβάλλον. Η αναζήτηση τους δεν φαίνεται όμως να συνοδεύεται από μια ανάλογο βαθμού δημιουργία και συμμετοχή σε συζητήσεις για τα συγκεκριμένα θέματα. Οι μαθητές δεν φαίνεται λοιπόν να αξιοποιούν τα κοινωνικά δίκτυα για το σκοπό αυτό παρόλο που το διαδίκτυο έχει εξέχουσα θέση στην πληροφόρησή τους. Ενδεικτικά παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες ομαδοποιημένα τα αποτελέσματα σε 2 ομάδες (Α,Β) ερωτήσεων

- Α) Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι οι παρακάτω ενέργειες μπορούν να βοηθήσουν την προσπάθεια του σύγχρονου ανθρώπου για την Αειφόρο Ανάπτυξη;
- α) Η διαχείριση των φυσικών πόρων με προσοχή και η αύξηση της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης των υλικών
 - β) Η εξασφάλιση ισότητας και δημοκρατίας σε κάθε κράτος και γενικά σε κάθε κοινωνικό σύνολο
 - γ) Η διδασκαλία μαθημάτων και η πραγματοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων στο σχολείο που έχουν θέμα το περιβάλλον
 - δ) Η επικοινωνία και συνεργασία των ανθρώπων με σεβασμό στον πολιτισμό και στη διαφορετική κουλτούρα
 - ε) Η οικονομική ανάπτυξη των κρατών και γενικά κάθε κοινωνικού συνόλου των ανθρώπων
 - στ) Η ανάπτυξη νέων μεθόδων αντιμετώπισης των προβλημάτων της ρύπανσης και γενικά των οικολογικών καταστροφών που προκαλούνται από τον άνθρωπο
- (κλίμακα για τις απαντήσεις 1 έως 5, 1=καθόλου,5=πάρα πολύ)

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Β) Σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείτε τους παρακάτω τρόπους όταν θέλετε να ενημερωθείτε για θέματα που έχουν σχέση με το περιβάλλον ;

- α) Ερωτήσεις και συζήτηση με τους καθηγητές μου
- β) Αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο (π.χ. άρθρα, ενημερωτικά κείμενα, βίντεο)
- γ) Ερωτήσεις και συζήτηση με τους γονείς και τους συγγενείς μου
- δ) Συζήτηση με τους φίλους μου
- ε) Ενημέρωση από οργανώσεις όπως π.χ. η Greenpeace
- στ) Συμμετοχή σε συζητήσεις που αφορούν το περιβάλλον και την οικολογία στα κοινωνικά δίκτυα (π.χ. Facebook, Instagram) (κλίμακα απαντήσεων 1 έως 5, 1=καθόλου,5=πάρα πολύ)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εξέταση των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας αναδεικνύει την ανάγκη ανάδειξης του συνόλου των διαστάσεων της Αειφόρου Ανάπτυξης στα πλαίσια της εκπαίδευσης του 21ου αιώνα. Οι μαθητές φαίνεται να παραμένουν κυρίως στις διαστάσεις που θίγονται από την παραδοσιακή περιβαλλοντική εκπαίδευση, μη αποδίδοντας τη δέουσα βαρύτητα στις άλλες διαστάσεις που συνθέτουν το οικοδόμημα της Αειφόρου Ανάπτυξης. Ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι ιδιαίτερα κρίσιμος για την ουσιαστική ενημέρωση των μαθητών, με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών να είναι ιδιαίτερα σημαντική. Η σημασία της υλοποίησης δράσεων και ακόμη περισσότερο της δικτύωσης των αποτελεσμάτων (Godwin-Jones, 2003) αναδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντική στη ροή και διάχυση της πληροφορίας στην περίπτωση που αφορά το στόχο της Αειφόρου Ανάπτυξης. Στα πλαίσια αυτού του στόχου η αξιοποίηση της τεχνολογίας με πολλαπλούς τρόπους (ενδεικτικά, διαδικτυακές κοινότητες μάθησης και αξιοποίηση εργαλείων web 2.0) μπορεί να συμβάλει σημαντικά σε μια πορεία συνεργατικής μάθησης που αξιοποιεί παράλληλα τη δυναμική του κολεκτιβισμού.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Μανωλάς, Ε. (2017). *Περιβαλλοντική Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Guntenberg

Burmeister, M. & Eilks, I. (2013). An understanding of sustainability and education for sustainable development among German student teachers and trainee teachers of chemistry, *Science Education International*, vol. 24, issue 2, pp. 167-194.

Godwin-Jones, R. (2003). Emerging technologies, blogs, and wikis: Environments for online collaboration, *Language Learning & Technology*, 7, pp. 12-16

Klarin, T. (2018). The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues. *Zagreb International Review of Economics & Business*, Vol. 21, No. 1, 67-94.

UNESCO (2012). *Education for sustainable development sourcebook. Education for sustainable development in action*. Learning and training tools, N4-2012, 51, France: Paris.